

MOLLUSKEN UIT DE MAAG VAN DE ZEEBAARS DICENTRARCHUS LABRAX

door

Henk K. Mienis

De zeebaars Dicentrarchus labrax (Linnaeus, 1758) (=Morone labrax) is een welbekende vissoort die in zijn verspreiding beperkt blijft tot de Middellandse Zee, N.O. Atlantische Oceaan en de Noord- en Oostzee (Nijssen, 1966). Langs de kust van Israël wordt de zeebaars ook zo nu en dan gevangen; echter, in de lagune van Bardawil, Noord Sinaï, komt zij meer geregeld voor en wel voornamelijk in de vorm van kleine exemplaren (Ben-Tuvia, 1971).

Volgens de literatuur voedt deze zeer vraatzuchtige roofvis, die wel 100 cm lang kan worden, zich bijna uitsluitend met kleine haring en andere scholenvissen (Muus, 1966). Volgens Ben-Tuvia (pers. comm.) worden echter ook krabben niet versmaad.

Bij een onderzoek aan zeebaarzen afkomstig uit de lagune van Bardawil werden door Israel Bloshtein, een student aan de Hebreeuwse Universiteit van Jeruzalem, diverse mollusken in de magen van deze vissoort aangetroffen.

Daar predatie op mollusken door D. labrax tot nog toe vrijwel onbekend was, worden hier de meest belangrijke gegevens verstrekt in de hoop dat men ook eens gaat letten op de aanwezigheid van mollusken in de magen van zeebaarzen in andere gebieden (o.a. Nederland).

Materiaal en Resultaten

Bij het schrijven van dit rapport had Bloshtein de magen van 50 exemplaren van Dicentrarchus labrax uit de lagune van Bardawil op de inhoud onderzocht. Voor het belangrijkste deel bestond deze maaginhoud uit diverse vis- en krabsoorten. In 17 magen, dat wil zeggen in 34% van het onderzochte materiaal, werden mollusken of resten daarvan aangetroffen. De localiteiten en de data waarop deze vissen werden gevangen zijn opgesomd in tabel no. 1.

Volgens tabel no. 2 werden slechts 4 soorten mollusken in de magen van de zeebaarzen aangetroffen: Pirenella conica (Blainville, 1826), Theridium scabridum (Philippi, 1848), Brachidontes variabilis (Krauss, 1848) en Cerastoderma glaucum (Poiret, 1789). Deze vier soorten komen alle zeer algemeen voor in de lagune van Bardawil (Barash & Danin, 1971) en moeten als een belangrijk deel van de biomassa beschouwd worden. Opmerkelijk is dat zowel Theridium scabridum als Brachidontes variabilis oorspronkelijk bewoners van de Rode Zee zijn.

Diskussie en Conclusie

Er bestaan volgens mij vier mogelijkheden om de aanwezigheid van mollusken in de maag van Dicentrarchus labrax te verklaren:

- a. mollusken maken deel uit van het dagelijks voedselpakket;
- b. mollusken worden incidenteel ingeslikt bij de jacht op vissen en krabben;
- c. mollusken worden moedwillig ingeslikt ter bevordering van de spijsvertering zoals dat o.a. bij kippen het geval is;
- d. mollusken zijn aanwezig in de magen van andere prooidieren.

De laatste mogelijkheid moet volgens mij verworpen worden om tweeërlei redenen. Ten eerste werden in diverse gevallen louter mollusken in de zeebaarzen aangetroffen. Ten tweede kraken vissen en krabben die zich met mollusken voeden meestal de schelpen

voordat ze gegeten worden. Zouden de mollusken werkelijk afkomstig zijn uit magen van andere prooidieren, dan zouden de meeste mollusken uit fragmenten moeten bestaan. De gevonden schelpen waren echter in de meeste gevallen nog geheel intact zodat deze mogelijkheid uitgesloten moet worden.

De bouw van de maag van Dicentrarchus labrax is van een zodanige aard dat beslist geen mollusken moedwillig ingeslikt worden om daarmee andere harde voedseldelen fijn te malen, zodat ook deze mogelijkheid vervalft.

Volgens Ben-Tuvia (pers. comm.) bestaat het voedsel van D. labrax geheel en al uit vissen en krabben. Indien dit juist is dan eet deze zeebaars slechts mollusken bij vergissing. Hoewel het bekend is dat D. labrax onverschrokken op alles afschiet wat maar beweegt wanneer hij op zoek is naar voedsel, lijkt het mij wat ongevoont dat 34% van de onderzochte vissen per ongeluk mollusken inslikten. Het is in het bijzonder tamelijk vreemd dat vis no. 16 deze vergissing 14 keer zou hebben gemaakt. Onder deze 14 mollusken zitten bovendien nog 8 exemplaren van Brachidontes variabilis, die meestal stevig aan een substraat gehecht zitten.

Het is mijns inziens daarom duidelijk dat Dicentrarchus labrax in dit geval mollusken beschouwt als een onderdeel van het dagelijks voedselpakket. Uit tabel 1 blijkt dat mollusken gedurende een groot deel van het jaar gegeten worden. Hieruit mag men waarschijnlijk concluderen dat mollusken niet gegeten worden vanwege een tijdelijk tekort aan meer gewone prooidieren zoals vissen en krabben. Interessant zou zijn te weten of er enige correlatie bestaat tussen het eten van mollusken en de grootte van de vis. Alle onderzochte exemplaren waren ongeveer 40 cm lang. Het is dus best mogelijk dat slechts kleine exemplaren mollusken als voedsel beschouwen. Meer gegevens zijn echter nodig om alle problemen de wereld uit te helpen. Het zou echter interessant zijn om te weten of Dicentrarchus labrax zich ook elders in zijn verspreidingsgebied gedeeltelijk met mollusken voedt.

Mijn dank gaat uit naar de heer Israel Bloshtein (Jeruzalem) voor het beschikbaar stellen van het molluskenmateriaal en naar Prof. Adam Ben-Tuvia (Jeruzalem) voor het beschikbaar stellen van gegevens betreffende het voedsel van deze zeebaars.

Tabel 1 Exemplaren van Dicentrarchus labrax waarin mollusken werden aangetroffen. Alle vindplaatsen bevinden zich in de lagune van Bardawil.

Vis No.	Vindplaats	Datum
3	Rumia	6. VII.1975
4, 7	tussen Boaz I en Boaz II	24. VII.1975
16	ten Noorden van Talul	6. VIII.1975
20, 21	Bardawil	15. X.1975
33	Bardawil	16. X.1975
43	Boaz II	12. XI.1975
49, 54	bij Boaz II	20. XI.1975
60, 61, 63	Boaz I	25. XI.1975
67, 70	Boaz I	9. XII.1975
86	Boaz II	17. XII.1975
119	Bardawil	10. III.1976

Tabel 2 Soorten en aantal mollusken gevonden in
uit de lagune van Bardawil.

Vis No.	<u>P. conica</u>	<u>T. scabridum</u>	<u>B. variabilis</u>	<u>C. glaucum</u>
3	-	1	-	-
4	-	3	-	-
7	-	4	-	-
16	3	2	8	1
20	1	-	-	-
21	1	-	-	-
33	1	3	-	-
43	-	-	-	1
49	5	-	-	-
54	1	1	-	1
60	-	6	-	-
61	-	1	-	-
63	-	5	-	-
67	-	1	-	-
70	1	-	-	-
86	1	-	-	-
119	1	2	-	-

Literatuur

- Barash, A., & Z. Danin, 1971. Mollusca from the stomach of Sparus auratus fished in the lagoon of Pardawil. Argamon, 2 (3-4): 97-104.
- Ben-Tuvia, A., 1971. Revised list of Mediterranean fishes of Israel. Israel J. Zool., 20 (1): 1-39.
- Nijssen, H., 1966. Zeevissen. Wet. Meded. Kon. Ned. Nathis. Ver., 65: 1-68.
- Muus, B.J., 1966. Zeevissengids. 1-244. Amsterdam/Brussel.